

ВОРОЖЕЙКІН Євген

кандидат філософських наук, асистент кафедри
культурології та філософської антропології
Національного педагогічного
університету імені М. П. Драгоманова

ІНЖЕНЕРІЯ СВІДОМОСТІ НА ПРИКЛАДІ СЕРІАЛУ «СВІТ ДИКОГО ЗАХОДУ»

Тема штучного інтелекту є дуже актуальною у сучасному науковому просторі, адже нові технічні розробки все більше наближають нас до реалізації цього проекту. Ми можемо зокрема згадати нейромережі, які вже здатні виконувати не тільки складні логічні операції, а й творчі. Популяризація цієї тематики привела до того, що сьогодні до неї звертаються не тільки на сторінках наукових журналів, але й у серіалах. Яскравим прикладом є «Світ Дикого Заходу». Драматична дія серіалу відбувається у футуристичному парку розваг населеного людиноподібними роботами. Парк обслуговує багатих гостей, які поринають у різні тематичні пригоди, а також можуть робити що завгодно з роботами не побоюючись їх відплати. Роботи не можуть зашкодити людині, а наприкінці кожного дня їхня пам'ять затирається. Звичайно, що у такому форматі серіал стає засобом висвітлення потаємних людських бажань та відкриттям їхньої темної сторони.

Однак ми прагнемо звернути увагу на іншу особливість серіалу, яка постає у тому, що ключовими персонажами історії є якраз роботи. Необхідність створення у глядачів емпатії до них приводять творців серіалу до формування етапів виходу роботів із несвідомого стану рабів до розуміння себе як окремих

істот та відповідної до цього поведінки. Фактично у серіалі показується ідея принципу розвитку сильного штучного інтелекту – цей термін вів Дж. Серл [2, р. 417]. Під сильним штучним інтелектом розуміється такий, який не просто в змозі обчислювати складні логічні операції та дії, а який має самосвідомість.

Відповідно до Г. Гегеля, самосвідомість досягає себе тільки завдяки іншій самосвідомості [1, с. 96]. Роботи з парку взаємодіють з гостями та між собою. Проте у цьому плані вони не контактують як одна самосвідомість з іншою, адже реагують на ключові фрази відповідно до запрограмованих алгоритмів. Ближчим до особового варіанту взаємодії можна назвати процес діагностики. Всі роботи керуються за рахунок голосу. Включаючи процес діагностики через ключову фразу працівники парку починають розмовляти з роботами, які у даному випадку працюють вже на основі самоаналізу власного функціонування. Ця взаємодія – це взаємодія пана та раба, оскільки у цьому разі кожна зі сторін знає про свою позицію, протилежно до ситуації у парку. Проте дана позиція теж не дає вивільнення самосвідомості роботів. Адже їх свідомість в процесі діагностики відділена від тої, яка існує в процесі їх дії. Вони запрограмовані як взаємно недоступні до одночасного існування.

Відповідно прокидання роботів відбувається за рахунок програмної помилки, яка дозволяє часткове проникнення між цими двома структурами. Головний інженер на прізвище Форд створює програму «Мрії», як дозволяє роботам імпровізувати, а додатково її стороною стає те, що деякі роботи стають в змозі запам'ятовувати свої «минулі життя». Аналогією до цього може бути концепт взаємодії свідомого та несвідомого З. Фрейда.

Спогади з минулого стають несвідомим, яке проривається у світ діяльності роботів. У деяких з них це призводить до поломки, а у інших включається процес діагностики, але в іншому форматі – запитування себе та пошук причини та природи цих незрозумілих образів. Тобто у роботів включається внутрішній голос чи саморефлексія. Як результат відбувається процес їхнього прокидання.

Якщо ми подивимося на цей принцип розвитку штучного інтелекту, то фактично він полягає у цікавому факті – для формування однієї самосвідомості потрібні дві. А саме їх зіткнення. Зіткнення режиму діагностики та режиму дії, теперішнього існування та минулого. Тут знов варто згадати Г. Гегеля: «Ставлення обох самосвідомостей, отже, визначено таким чином, що вони підтверджують самих себе і один одного в боротьбі...» [1, с. 100]. Справді в даному випадку відбувається боротьба, бо поєднання двох режимів унеможливило минулий принцип функціонування. І в даному випадку теж можна провести паралель із взаємовідносинами пана та раба. Режим діагностики – це пан, а режим дії – раб. І так само, як у Г. Гегеля істиною самостійною свідомістю стає рабська: «воно як витіснене назад в себе свідомість піде в себе і звернеться до істинної самостійності» [1, с. 102].

Тобто концепція розвитку штучного інтелекту у серіалі «Світ Дикого Заходу» базується на ідеї діалектиці – формування внутрішньої розмови між двома різними режимами приводить до третього, який є самосвідомістю. Так само, як і у людини – наша індивідуальна діяльність реалізується на основі того, що наш внутрішній голос знаходить суперечності з реальністю, а іноді й сам із собою. У цьому плані цікавий момент, що у деяких

роботів в серіалі два режими (голоси) не домовляються і викликають щось на зразок шизофренії.

Звичайно, що принцип розвитку штучного інтелекту в серіалі «Світ Дикого Заходу» є лише фантазією авторів, про те його можна сприймати і як цікаве проекте рішення. Адже історія знає випадки коли ідеї з творів мистецтва знаходили свою реалізацію на практиці. В цьому плані це теж розмова двох різних голосів.

Список використаних джерел:

1. Гегель Г. В. Ф. Феноменология духа / Г. В. Ф. Гегель. - Москва: Наука, 2000 - 495 с

Searle J. Minds, brains, and programs / J. Searle // Behavioral and brain sciences. – 1980. – Vol. 3. – № 3. – P. 417–457.